

Uppsala 27 augusti 2020

Inlägga som svar på Sida HUM:s sammanfattande humanitära bedömning av Act Svenska kyrkan, samt beslut att inte erbjuda nytt strategiskt partnerskapsavtal för kommande period.

Inledning

Vi har under sommaren tagit emot Sida HUM:s beslut att inte förnya Act Svenska kyrkans status som strategisk partner i det humanitära arbetet. Vidare har vi med stort intresse tagit del av ITAD:s bedömningsrapport, vilken enligt beslutet utgjort en del av beslutsunderlaget. Beslutet skickades till oss under semestertid, och saknade då utförlig motivering vilket tyvärr skapade stora utmaningar för våra medarbetare och försvårade vår hantering. Först tre veckor senare fick vi ett mer utförligt underlag som vi i det följande vill ta chansen att kommentera.

Vi vill inledningsvis understryka att vårt humanitära uppdrag, precis som ert, är att verka för att lindra nöd och rädda liv i en värld som dessvärre präglas av ökande humanitära behov och allt fler och allt mer utdragna humanitära kriser. Det gör att vi som humanitära aktörer har ett stort ansvar att ständigt utvärdera vårt arbete och att ständigt sträva efter ökad kvalitet och ökad effektivitet. För oss är kvalitetsfrågorna helt centrala. Vi är därför stolta över att vi är den första humanitära organisationen någonsin som genomgått certifiering enligt Core Humanitarian Standard, en kvalitetsstämpel som nyligen bekräftats genom en ny periodisk granskning genomförd av HQAI. Vi är alltså den enda svenska humanitära aktören som är certifierad.

Av dessa anledningar välkomnar vi den utvärdering av vårt arbete som gjorts i samband med Sidas översyn av de strategiska partnerorganisationerna, samt de underlag som delats med oss. Av samma anledning genomför vi på eget initiativ under 2020 en omfattande oberoende utvärdering av vårt humanitära program inför kommande programperiod. Vi vill alltid bli bättre, och vi ser självklart områden där vi behöver stärka vårt arbete. Dessa underlag tydliggör flera sådana områden och kommer vara en viktig del i hur vi fortsätter att utveckla vårt humanitära arbete tillsammans med partner. Vi ser förbättringsarbete som en naturlig del av ett strategiskt partnerskap.

Med detta sagt är vi självfallet besvikna över beslutet att inte fortsätta det arbetet tillsammans med Sida och inom det strategiska partnerskapet. Vi är också förvånade över vad vi upplever som tydliga brister i själva processen för beslutet att avsluta det strategiska partnerskapet, där det saknats dialog med oss om detta dramatiska beslut. Tvärtom har Sida tidigare skickat signaler till oss svenska SPO:er att vi inte ska vara oroliga för det fortsatta partnerskapet. Den största utmaningen för oss blir naturligtvis att försöka säkerställa att så mycket som möjligt av det arbete som våra partner gör i svåra humanitära kontexter kan fortsätta för de människor som försöker överleva i dessa situationer. Beslutet drabbar självklart dem hårdast. Men vi oroas också över effekterna för den svenska allmänhetens förståelse för den humanitära situationen i världen, och för stödet för ett starkt svenskt

humanitärt bistånd. Över hälften av Sveriges befolkning har genom sitt medlemskap i Svenska kyrkan en direkt koppling till vårt humanitära arbete, och alla som exempelvis i samband med någon av livets högtider stiger in i en kyrka, möts av information om det humanitära arbete vi gör tillsammans.

Det finns sammanfattningsvis flera delar i kritiken mot vårt arbete som vi förstår och tar till oss, och det finns delar och slutsatser som förvånar oss och som vi därför ser som viktiga att få bemöta. Samtidigt vill vi blicka framåt och ser fram emot ett årsmöte där vi tillsammans kan diskutera områden för fortsatt samarbete. Därför vill vi också förbereda den diskussionen med att i det följande beskriva områden där vi ser ett tydligt mervärde, och där vårt sätt att exempelvis arbeta i en allians med lokalt förankrade humanitära aktörer och med innovativa metoder för att stärka de livräddande humanitära insatser som görs av "first responders", utgör ett nödvändigt komplement till det mycket viktiga humanitära arbete som görs av stora direktdimensionerande internationella organisationer.

Huvudsakliga kommentarer på underlaget för beslutet

- **Styrkan i underlagen för bedömningen**

I underlaget för beslutet tydliggörs att det framför allt är fyra olika delar som ligger till grund för bedömningen, ITAD:s utvärdering, Sidas humanitära handläggare i Stockholm, fokalpersoner på ambassaderna och Sidas interna behovsanalyser. Vi konstaterar i det sammanhanget att ITAD:s utvärdering baseras på verksamhet i fem kontexter, *där vi enbart har haft Sidastöd i en – Sydsudan*. I ITAD:s rapport framgår att endast ett kort partnerbesök gjorts och intervjuunderlaget är oklart, men så vitt vi känner till mycket begränsat. Vi konstaterar vidare att av de stora antal partnersbesök som gjorts av Sidas humanitära handläggare är endast ett fåtal besök hos våra partners.

Vi beklagar naturligtvis att ingen av Sidas fokalpunkter på ambassaderna lyfter Act Svenska kyrkan, eller att vi som aktör träder fram i övergripande kontextanalyser och kan se fler möjliga orsaker till det utöver vad som anges i underlaget.

Vi har gjort ett tydligt strategiskt val i att inte vara en direktdimensionerande aktör då vi ser ett stort underskott på lokalt ägarskap och aktörskap och ett stort fokus på internationella direktdimensionerande humanitära organisationer som vi ser det som viktigt att komplettera. Det ligger även väl i linje med den riktning inom humanitärt arbete som kommer till uttryck genom the Grand Bargain. Vi väljer i det sammanhanget bort fokus på egen synlighet vilket kanske är en nackdel i sammanhanget. Vi vill genom vårt humanitära arbete stärka de drabbades egna strukturer (communities) som berörs av en kris, och lokala partners. Vi ser det som en fråga om såväl effektivitet, tillträde, hållbarhet, kvalitet och inte minst legitimitet, som inte står i kontrast till efterlevandet av ett principbaserat humanitärt bistånd. Något som också bekräftas i vår CHS-certifiering. Detta innebär dock att vi i de flesta fall inte har personal från Act Svenska kyrkan på plats som kan träffa tjänstemän på resa eller på ambassader och kommunicera vårt arbete.

Självklart innebär inte ett begränsat bedömningsunderlag att kvaliteten i arbetet per definition är bättre än vad underlaget kommer fram till, men däremot gör det att underlaget riskerar att bli anekdotiskt och att för stora växlar dras utifrån få analyspunkter. Vår syn på detta är att det framstår som tydligt att vi missgynnats av vårt sätt att arbeta. Vi inser att vi i ljuset av detta behöver stärka vår kommunikation om vårt arbete, vår närvaro i dialogsammanhang också i fält och vår förmåga att dokumentera vårt mervärde.

Vi ser därför fram emot möjligheten att ta del av det erbjudande som kommunicerades i samband med beslutet, att få hjälp att initiera dialogen med ambassadernas fokalpersoner.

- **Vår storlek och vårt arbete i de svåraste kontexterna**

En tydlig del av kritiken i underlaget är att vi bedöms som små och som verksamma i ett begränsat antal av de svåraste kontexterna. Det är i underlaget inte helt klart vilka kontexter som avses, men om vi ser till de 15 kriser som Sida nämner som de största så finns vi i 9, dock inte alltid med Sidamedel. Det är i sammanhanget viktigt att notera att det är Sida som beslutar om beviljandet av insatser också inom ramen för SPO och för RRM:er. Vi har kapacitet att arbeta humanitärt med partners i betydligt fler kontexter än de vi beviljats Sidamedel för, vilket vi också gör i exempelvis Syrien och Sudan där Sida av olika anledningar avslagit våra ansökningar.

Det är tydligt att Sida genom det sammantagna SPO-beslutet valt att fokusera medel till större direktimplementerande aktörer med hänvisning till bland annat förmåga att vara närvarande i de svåraste humanitära kontexterna. Vi förstår att det kräver proportionellt sett större resurser hos Sida att handlägga mindre SPO:er, men vill understryka att genom att arbeta med mindre aktörer kan vi arbeta humanitärt i kontexter där storskaliga aktörer helt enkelt inte har tillträde. Ett av våra mervärden är att vi på det sättet kan komplettera de större aktörernas arbete och arbeta med lokala organisationer och communities som vårt arbetssätt och inte minst vår roll som religiös aktör möjliggör.

Vi ser fram emot att på årsmötet diskutera vidare resultaten från vårt arbete med innovativa metoder för att stödja "first responders" humanitära arbete och hur vi kan ta detta vidare också i svåra humanitära kontexter.

- **Processinriktade snarare än resultatnriktade – gender mainstreaming**

Vi får återkommande kritik för att vi beskriver vårt arbete processinriktat och att vi är svaga i att beskriva och rapportera mot tydliga resultatmål. Detta är en kritik vi tar till oss, och som vi själva identifierat. Vi förbättrar detta succesivt och i rapporteringen för 2019 hoppas vi att Sida också noterar en förbättring. Denna rapportering finns dock inte med i Sidas underlag för beslut om SPO-status. Det noteras också svårigheter att förstå hur det *community-baserade* psykosociala arbetet (CBPS) skapar mervärde i förhållande till andra insatser ”med standardiserade AAP-komponenter”. Vi ser tydligt att vi behöver förbättra kvaliteten i hur vi beskriver och konkretiserar detta arbete i ansökningar och i rapporter. För oss är AAP något som rör hela organisationens ansvarighet gentemot de personer som drabbats. Det är vårt arbete för att säkerställa att vi använder vår makt ansvarsfullt och ett arbete där vi har certifierats till en mycket hög standard. CBPS är å andra sidan en metod för drabbade personer och deras samhällen/strukturer att få och ge varandra stöd och resa sig starkare och ett av våra expertområden som tydligt bidrar till vårt AAP-arbete.

Vi vill dock lyfta en aspekt rörande processfokus som varit uppe till diskussion inom jämställdhetsarbetet. Vi ser en stor risk om kvantitativa mål sätts före kvalitativa. Vi har till exempel fått kritik för att inte uppnå en jämn könsfördelning i fotbollsprojekt i Kakuma (Kenya). Vårt svar då som nu är att det är viktigt att se till hela situationen för flickor. Parallellt med fotbollssatsningen bedrevs därför ett normförändrande arbete för att flickorna skulle kunna delta på rimliga villkor. Andelen flickor som deltagit har ökat betydligt, men att kräva att hälften skulle vara flickor initialt uppfattar vi som att öka belastningen på, och utsattheten för, flickor ytterligare. I den här typen av samtal har vi upplevt att fokus från Sida-

HUM i hög utsträckning har legat på kvantitativa och i vissa fall skenbara resultat.

Ett annat exempel är vårt metodiska arbete kring genusrelaterat våld i flyktingkontexter. Våra partners undersökningar i Adjumani (Uganda) visar att sanningen att den farligaste platsen för en kvinna är hemmet, även gäller i ett flyktingläger. Åtgärder som till exempel belysning vid toaletter och andra platser som minskar risk för överfallsvåld är viktigt, men bara effektiv på en mycket begränsad del av våldet. Normförändring tar tid och kräver uppföljning som också är kvalitativ.

Vi ser problemet med hur vi beskriver och rapporterar resultat av vårt humanitära arbete med ett alltför stort processfokus och behovet av att ytterligare intensifiera det förbättringsarbetet och på det sättet göra det tydligt vad insatserna skapar för resultat.

Samtidigt ser vi att vi tillsammans med våra samarbetspartner behöver utveckla och förbättra våra verktyg för att tydligare kunna visa på de resultat som normförändrande arbete ger.

- **Lokalisering**

Av beslutsunderlaget framgår en syn på lokaliseringsagendan som delvis skiljer sig från vår. För Act Svenska kyrkan är detta en nyckelfråga för effektivitet och kvalitet och ett ansvarsfullt genomfört humanitärt bistånd. Underlaget hänvisar bland annat till att arbete genom och kapacitetsbyggnad av de drabbades egna strukturer (communities) och lokala partners kräver närvaro på plats. Vi menar att de drabbade själva och lokala partners inte *blir* "first responders" genom kapacitetsbyggnad, de *är* "first responders" för att de är där när en humanitär kris inträffar och därför börjar arbetet från dag 1. Internationella organisationer är egentligen aldrig first responders, utan kommer in senare. Ett aktuellt exempel är situationen i Beirut där lokala civilsamhällesaktörer genomför helt nödvändigt humanitärt arbete i en situation där strukturerna kollapsat och där internationella organisationer ännu inte hunnit samordna insatserna, trots att detta är ett fall där access är enkel och mängder av organisationer redan finns plats. OCHAs chef i Libanon Severine Rey bekräftar i en intervju med the New Humanitarian det lokala civilsamhällets livsviktiga roll och hur avgörande deras insatser varit för att internationella insatser ska kunna genomföras effektivt: "The first responders are always the people who are there, whatever the crisis. For us, it's really been great to capitalise on the knowledge and this large and vast network of organisations who are grassroots, they have knowledge of the communities that we don't necessarily have." Detta speglar exakt våra erfarenheter från arbete med lokaliseringsagendan. Flera av våra lokala partners har inte i praktiken tillgång till det humanitära systemets institutioner, som exempelvis CBPF. Tillträdet till klustersystemets koordinerande strukturer för lokala aktörer är i de flesta fall mycket begränsat. I fallet Somalia är 60 procent av medlemmarna i olika kluster lokalt baserade, men de innehar 0 procent av platserna i det nationella ledarskapet och endast 20 procent i subnationella. Endast 2,4 procent av den humanitära finansieringen i Somalia – inklusive CBPF – går direkt till lokala aktörer, vars huvuddel av finansieringen kommer i form av underleverantörsavtal med internationella aktörer. Dominansen av internationella aktörer är också något som lyfts i ODI:s oberoende progress report för Grand Bargain för 2020.

Vi tror inte att stöd till lokala aktörer sker mest effektivt genom internationella organisationer på plats, utan att vi tvärtom behöver stärka möjligheterna till makt och inflytande i det humanitära systemet för lokala organisationer. Vi arbetar fokuserat med att utveckla metoder för att stärka first responders inom det lokala civilsamhället och har ett flertal piloter i gång.

*Samtidigt är vi medvetna om att en stor del av vårt humanitära arbete inom partnerskapet med Sida implementeras av internationella organisationer. Det är en naturlig följd av att vi också är en del av systemet, men också ett område där vi arbetar aktivt för förändring. **Vi tror inte att detta sätt att arbeta kan ersätta stora internationella insatser, men vi tror att de är ett oerhört viktigt komplement och vi vill fortsätta utveckla dessa metoder bland annat inom projektet Local to Global Protection, som vi vid flera tillfällen presenterat för medarbetare på Sida. Vi ser därför fram emot att diskutera hur detta skulle kunna göras inom ett framtida samarbete.***

- **Resiliens och nexus**

Vi ser arbetet med både resiliens och nexus som en av våra styrkor. Vi är en humanitär aktör som vinnlägger oss om kvaliteten i det humanitära arbetet, men vi är också en utvecklingsaktör med omfattande långsiktig utvecklingsverksamhet i flera av de kontexter där vi också arbetar humanitärt. Detta gäller även för ACT-alliansen och dess medlemmar. De regionala och nationella ACT-forumen utgör en unik mötesplats för både humanitära aktörer och utvecklingsaktörer vilket inte minst är viktigt i kontexter där humanitära kriser är utdragna och ofta återkommande. I beskrivningen av våra partner i det humanitära arbetet framgår att Sida uppfattar de flesta som i grunden utvecklingsaktörer som vill arbeta humanitärt. Vi anser inte att det är en rättvisande bild av våra huvudsakliga partner inom det humanitära arbetet.

Vi noterar också kritiken mot bristande resultat i det fleråriga stöd vi erhåller. Vi vill i det sammanhanget invända att första gången vi erhöll flerårigt stöd var 2018, och Sidas bedömning grundar sig därmed endast på första året av dessa tre år då 2019 års rapportering inte utgjort en del av underlaget. Vi ser fram emot att visa på tydligare rörelse från output till outcome över hela projektperioden.

Vidare definierar Sida resiliens i detta sammanhang såsom stöd som har till syfte att ”adressera grundorsaker genom hållbara lösningar som med tiden minskar de humanitära behoven och därmed det humanitära biståndsberoendet” vilket inte är en definition som gjorts tydlig för oss, och som skiljer sig från exempelvis den som ECHO tillämpar. Vi har jobbat med definitionen ”resiliens är förmågan att stå emot och klara av en förändring, samt återhämta sig och vidareutvecklas” vilket vi uppfattat att Sida tidigare varit överens med oss om.

*Vi ser fram emot en fortsatt dialog kring arbetet med både resiliens och med nexus, och hur det arbetet också kan stärkas av lokaliseringsagendan. Vår erfarenhet från vårt lokalsamhällesbaserade arbetssätt både på den humanitära sidan och på utvecklingssidan är att de människor som lever i de humanitära kontexterna har en bredare förståelse av begreppet ”livräddande” än den strikt humanitära. Som humanitär aktör tror vi att det är möjligt både att behålla professionaliteten och principfokuset i det humanitära arbetet och att utveckla starkare länkar och övergångar mellan det humanitära och det mer långsiktiga arbetet, som därmed kan skapa större ägarskap, större förståelse och därmed större hållbarhet i de humanitära insatserna. **ACT-alliansen ger oss ett unikt forum att utveckla och testa metoder för detta, och vi ser fram emot en framtidsytande dialog med Sida om det arbetet under årsmötet.***

- **Controller-perspektivet**

I underlaget framgår kritik rörande otydlighet i mervärdet vid vår vidareförmedling, och stora behov av uppföljning av den finansiella rapporteringen. Vi noterar hänvisningen till KPMG:s granskning 2018 (som genomfördes 2016). Efter granskningen gjordes ett tillägg i avtalet att vi årligen ska komma in med en uppdaterad handlingsplan på de rekommendationer som togs upp i KPMGs rapport. Dessutom ska våra revisorer vid sin årliga granskning se på hur det går med uppföljningen av dessa. Vi har skickat in en uppdatering av denna handlingsplan 2017, 2018 och 2019, men inte fått någon feedback från Sida. Våra revisorer har skrivit om det i sin rapportering 2018 och 2019 utan att Sida kommenterat det ytterligare. Vi skulle därför välkomna ett klagande kring vilka återstående åtgärder Sida ser med hänsyn till detta.

Sammanfattningsvis vill vi understryka att vi samtidigt som vi beklagar beslutet tar till oss kritiken som en del i vårt kvalitetsarbete och ser hoppfullt på möjligheten att fortsätta ett nära samarbete med Sida HUM. Under årsmötet hoppas vi på möjligheten att diskutera hur detta samarbete kan se ut under överbrygningsperioden, och även framöver. Vi ser att vi även fortsatt kan komplettera det svenska humanitära biståndet och tillföra komponenter och aspekter som är unika inom både vårt arbete med lokalisering och psykosocialt lokalsamhällesarbete, inom resiliens och nexus och inom normförändrande arbete i utdragna humanitära kontexter.

Med vänliga hälsningar,

Lennart Hernander
Chef Regionsektionen
Act Svenska kyrkan